

บทที่ 5

วิถีชีวิตประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ

1. ความหมายหลักการของวิถีชีวิตประชาธิปไตย

1.1 ความหมาย วิถีชีวิตประชาธิปไตย หมายถึงแนวทางการดำรงชีวิตประจำวัน และการดำรงตนในสังคมของประชาชนในประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย

แนวทางการดำรงชีวิตประจำวัน หมายถึง การที่ประชาชนนำเอาหลักการและความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยมาประพฤติปฏิบัติตน ทั้งในครอบครัว ในโรงเรียน ในชุมชน ตลอดจนการประกอบอาชีพและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาความเจริญของชุมชน

การดำรงตนในสังคมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนประพฤติตนสอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามที่กฎหมายกำหนด และเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองในระดับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการปกครองในระบอบนี้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งจะให้ความสนับสนุนร่วมมือเท่าที่จะสามารถกระทำได้

1.2 หลักการของวิถีชีวิตประชาธิปไตย การดำเนินวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น จะต้องยึดถือหลักการ ดังนี้

1.2.1 การรู้จักใช้เหตุผล การตัดสินใจจะทำอะไรนั้นต้องยึดหลักเหตุผลมากกว่าที่จะใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ส่วนตัว จึงจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เกิดความเรียบร้อยและเจริญก้าวหน้า

ผู้ที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผลนั้นจะประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

(1) มีความคิดกว้างไกล รับฟังข่าวสารและความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าใจความต้องการจำเป็นของผู้อื่น

(2) มีใจอดทน ไม่นำอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาใช้ตัดสินปัญหา

(3) ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา หมายถึง การมองปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ใคร่ครวญถึงสาเหตุของปัญหา และพิจารณาหาทางแก้ไขอย่างมีสติ ไม่ใช่อารมณ์ หรือความเชื่อมงาย หรือเชื่อฟังคำยุยงของผู้อื่นโดยปราศจากการไตร่ตรอง

1.2.2 ใช้หลักความสมัครใจ ระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองที่อาศัยความสมัครใจร่วมกันของคนส่วนใหญ่มากกว่าที่จะใช้การบังคับ ในการดำเนินชีวิตประจำวันก็เช่นกัน การที่จะให้ใครปฏิบัติอย่างไรนั้น ควรชี้ถึงเหตุผลความจำเป็นให้เข้าใจและสมัครใจที่จะทำมากกว่าที่จะบังคับ ซึ่งการยึดหลักความสมัครใจจะมีประโยชน์ ดังนี้

(1) เป็นการยอมรับในความมีเหตุผลและมีสิทธิที่จะเลือกกระทำหรือไม่ทำอะไร

(2) ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติ การสนับสนุนต่าง ๆ อย่างเต็มใจและได้ผลที่ดีกว่าการบังคับ

(3) ขจัดข้อขัดแย้ง การต่อต้านต่าง ๆ ให้หมดไปได้

1.2.3 มีน้ำใจนักกีฬา หมายถึง การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการดำเนินวิถีชีวิตประชาธิปไตย เนื่องจากตามหลักประชาธิปไตยนั้น การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จะต้องกระทำตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ ซึ่งก็หมายความว่า ในเรื่องที่มีผู้ที่มีความเห็นแตกต่างกันแล้วย่อมมีฝ่ายหนึ่งที่มีหวังและอีกฝ่ายหนึ่งที่มีผิดหวัง ฝ่ายที่มีหวังหรือฝ่ายข้างมากนั้นก็จะต้องไม่เยาะเย้ยถากถางอีกฝ่ายหนึ่ง แต่จะต้องให้ความเห็นใจ และพร้อมที่จะรับฟังปัญหาของอีกฝ่าย เพื่อหาทางช่วยเหลือแก้ไขในโอกาสต่อไป ในขณะที่เดียวกันฝ่ายที่ไม่สมหวัง ก็ต้องยอมรับในความเห็นของคนส่วนใหญ่และพร้อมที่จะให้ความสนับสนุนร่วมมือ

นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายจะต้องมองข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ว่าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ผูกใจเจ็บหรือเก็บมาเป็นอารมณ์ครุ่นคิดว่าเป็นเรื่องที่เสียหาย เสียศักดิ์ศรี

1.2.4 ปฏิบัติตามกฎหมาย ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่ากฎหมายที่บังคับใช้อยู่ เป็นกฎหมายที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับ เพราะหากคนส่วนใหญ่ไม่เห็นชอบกับกฎหมายใด ๆ ก็สามารถที่จะผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น ๆ โดยอาศัยกลไกทางการเมืองการปกครองต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

1.2.5 ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ซึ่งแสดงออกโดย

(1) การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาคกัน

(2) ให้ความสำคัญต่อทุกคน ในการที่จะรับฟังความต้องการของเขา

(3) ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก มีความเป็นกลางในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ โดยไม่นำ

ความสัมพันธ์ส่วนตัวมาใช้ในการพิจารณาปัญหาของส่วนรวม

2. การดำรงตนในสังคมประชาธิปไตย

2.1 การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

การที่จะทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นไปอย่างมั่นคงและเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวมนั้นประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับชุมชน / หมู่บ้าน / ตำบล ไปจนถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งจะสามารถมีส่วนร่วมได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 การใช้สิทธิในการเลือกตัวแทนในระดับต่าง ๆ

2.1.2 การลงสมัครรับเลือกตั้งและเข้าร่วมดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครองในระดับต่าง ๆ

2.1.3 การแสดงความคิดเห็นสนับสนุน คัดค้าน หรือเสนอแนะต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและมีใจเป็นธรรม

2.1.4 การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยส่วนรวม

2.2 ยอมรับในเสียงข้างมากและเคารพในเสียงข้างน้อย

เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่าทุกคนมีอำนาจในการปกครองโดยเท่าเทียมกัน ดังนั้น การตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ จึงต้องทำตามความต้องการของคนส่วนใหญ่หรือ

ตามเสียงข้างมาก ซึ่งฝ่ายข้างน้อยต้องให้การยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจแต่ในขณะเดียวกัน ฝ่ายข้างมากก็ต้องยอมรับฟังเหตุผล ความจำเป็นของฝ่ายข้างน้อยและไม่ละเลยประโยชน์หรือความจำเป็นของฝ่ายข้างน้อยที่ควรจะได้รับ การตอบสนอง ซึ่งในบางครั้งฝ่ายข้างมากอาจต้องยอมสละประโยชน์ของตน หากเห็นว่าความต้องการของฝ่ายข้างน้อยเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วน

2.3 การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมของชุมชน สังคม ประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ไม่มุ่งมันเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัวโดยก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ เช่น ไม่สร้างความร่ำรวยด้วยการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง

2.4 การมีวินัย วินัยเป็นสิ่งสำคัญมากในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือหลักการปกครองตนเอง เพราะหากคนในชาติไม่มีวินัยแล้ว ก็แสดงว่าไม่สามารถควบคุมบังคับตนเองให้อยู่ในกรอบกติกาที่ตนและผู้อื่นร่วมกันกำหนดขึ้นได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะใช้สิทธิในการปกครองตนเองได้เช่นกัน ซึ่งการมีวินัยนั้น จะต้องถือปฏิบัติ ดังนี้

2.4.1 ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม

2.4.2 ซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน

2.4.3 ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

2.4.4 ปฏิบัติตามประเพณีอันดีงามของสังคม

2.5 มีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่าง

เนื่องจากในสังคมประชาธิปไตยได้ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในสังคมทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของประชาชน และมีความอดทนอดกลั้นต่อความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างจากตน ดังคำขวัญที่ว่า “แตกต่างได้ แต่ไม่แตกแยก” โดยจะต้องเคารพในความคิดของผู้อื่น トラบใดที่ความคิดและพฤติกรรมนั้นไม่ละเมิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง

3. การดำรงตนในชีวิตประจำวัน

การดำรงตนในชีวิตประจำวันตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

3.1 การส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย

3.1.1 การส่งเสริมประชาธิปไตยในครอบครัว โดย

- (1) สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน
- (2) เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ในฐานะที่เป็นผู้ที่ประสพการณ์ และเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัว
- (3) พ่อแม่ยอมรับฟังความเห็น ความต้องการของลูก
- (4) ตัดสินปัญหาต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลมากกว่าที่จะใช้อารมณ์
- (5) ปรึกษาหารือกันในเรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้นั้น

(6) พ่อแม่ลูกรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความ
รับผิดชอบ เต็มใจ

3.1.2 การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดย

- (1) สอนให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม
- (2) กระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ
- (3) ฝึกหัดให้นักเรียนยอมรับฟังความเห็นและเหตุผลของผู้อื่น
- (4) พยายามโน้มน้าวใจให้นักเรียนเข้าใจถึงเหตุผลในกฎระเบียบต่าง ๆ

มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียว

(5) พยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก และมี
ความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม

(6) ฝึกหัดให้นักเรียนยอมรับในข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มและปฏิบัติตามหน้าที่
ที่ได้รับมอบหมาย

3.1.3 การส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน โดย

- (1) ร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมของชุมชนอย่างเต็มใจ
- (2) รับฟังความคิดเห็นของทุกคน และไม่ถือโทษโกรธเคืองกันแม้จะมีความเห็น
ขัดแย้งกัน
- (3) ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- (4) มีการปรึกษาหารือกันในขณะทำงาน
- (5) ร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ มากกว่าที่จะคอยซ้ำเติม
- (6) เคารพกฎระเบียบของชุมชนและกฎหมาย
- (7) ติดตามข่าวสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ
- (8) ตัดสินปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ไม่ควร

รีบร้อนให้มีการลงมติ